

Projekt ścieżki dydaktycznej Stare Strącze Pszczółkowo Wygnańczyce Stare Strącze

1. Opis trasy wycieczki

Wycieczkę rozpoczynamy od przedstawienia krótkiej historii Starego Strącza, w tym celu spotkamy się pod kościołem. Następnie udamy się do kościoła aby poznać jego historię i wnętrze. Po zwiedzeniu kościoła przejedziemy na rowerach do pałacowej bramy wjazdowej aby zobaczyć kamienne figury, następnie „stół sędziowski”, a jadąc dalej szosą w stronę Głogowa, głaz narzutowy „Mietek”, górę Szubieniczną, Wzgórze Zamkowe, Starą Winną Górę, Grodzisko Dębowo. W czasie postoju będziemy mogli korzystać z uroków przyrody, obserwować zwierzęta i rośliny lasu. Nasza droga powrotna będzie prowadzić z Pszczółkowa do Wygnańczy, a stamtąd do Starego Strącza. Będziemy zatrzymywać się w miejscach, które poznamy szerzej.

W czasie wycieczki będziemy posługiwać się kompasem (**kompas** to przyrząd do wyznaczania kierunku północnego za pomocą igły magnetycznej swobodnie poruszającej się wokół pionowo ustawionej osi) i mapą, żeby prawidłowo określić kierunek trasy.

Treści przekazywane uczniom podczas wycieczki

Wędrówkę naszą rozpoczynamy od **kościół w Starym Strączu**. Przed kościołem pod wezwaniem św. Jadwigi i podziwiamy piękne cisy. Kościół wybudowano 400 lat temu, na uwagę zasługuje strzelista wieża. Ołtarz główny przedstawia św. Jadwigę, która trzyma w rękach ufundowany przez siebie klasztor w Trzebnicy. Rzeźba wykonana z drzewa lipowego.

Tuż za ołtarzem dwa witraże, jeden z nich przedstawia św. Franciszka z Asyżu, patrona ekologów, otoczonego gołębiami, otrzymującego stygmaty tj. rany w miejscach w których miał je Jezus. Drugi witraż przedstawia św. królową Jadwigę, żonę Władysława Jagiełły (nie mylić z patronką kościoła św. Jadwigą śląską, żoną Henryka Brodatego), na witrażu widoczne litery UJ czyli Uniwersytet Jagielloński, przypominające o tym, że dzięki jej klejnotom, uczelnia ta została odnowiona.

Po lewej stronie ołtarza zabytkowa chrzcielnica, wykonana z jednego pnia drzewa, dalej ambona z rzeźbami dwunastu apostołów.

Opuszczamy kościół i jedziemy około 300 metrów do następnego przystanku – bramy wjazdowej prowadzącej niegdyś do pałacu. Po obu stronach bramy dwa posągi. Jeden z nich przedstawia **Matkę Bożą z Dzieciątkiem**, która depcze węża – szatana, na drugiej figurze widnieje postać **św. Jana Nepomucena**, który był czeskim kapłanem i zginął śmiercią męczeńską w obronie tajemnicy spowiedzi, na tym wizerunku święty trzyma krzyż.

Obie figury są dziś bardzo zniszczone i wymagają konserwacji. Miejscowi opowiadają, że kiedy próbowano usunąć figury z miejsca gdzie stoją obecnie, zaczęło straszyć, dlatego zaniechano tego.

Kilka metrów dalej, przy drodze, pod wiekową lipą stoi kamień – **głaz narzutowy zwany stołem sędziowskim**. Głazy narzutowe znalazły się na naszym terenie za sprawą lądolodu, który pojawił się na ziemiach polskich w czasie zlodowacenia bałtyckiego. Głaz wyglądem przypomina stół sędziowski. W dawnej Polsce pod lipami, sędziowie sądzili i wydawali

wyroki. Nasz stół sędziowski mógł być takim miejscem sprawiedliwości (nie znalazłam potwierdzenia w źródłach). Lokalizacja i kształt mogą wskazywać na to, że mogło to być miejsce wydawania wyroków. Zostawiamy stół sędziowski i jedziemy w kierunku Głogowa. Po przejechaniu kilometra za mostem, skręcamy w las w kierunku południowo wschodnim (kierunek ustalamy wspólnie przy pomocy kompasu).

Duża część naszej ścieżki edukacyjnej przebiega przez las. W tym miejscu warto przypomnieć piętra lasu. Najwyższe piętro lasu tworzą korony drzew. Do tego piętra należą także mieszkające tu różnorodne zwierzęta głównie ptaki i owady:

Krzewy to piętro złożone z roślin krzewiastych i młodych drzew

- runo leśne tworzą różnego rodzaju mchy oraz inne niskie rośliny np. paprocie. Mieszkają tu owady i inne zwierzęta bezkręgowce.
- Ściółka utworzona z opadłych liści, obumierających szczątków roślin i grzybów. W ściółce można zaobserwować wiele drobnych zwierząt poszukujących pożywienia np. stonogę murową, ślimaka winniczka.
- Gleba jest najniższym piętrem lasu tworząc jego fundament. Zakorzenione są w niej drzewa, krzewy, rośliny runa, grzybnie.

Na naszej ścieżce napotkamy wiele gatunków drzew wśród nich są również rzadko spotykane np. modrzew europejski, daglezwia, wierzbówka nadrzeczna oraz piękne okazy dębu, świerku, olchy, buku, topoli i pospolitej w naszym rejonie urokliwej sosny.

Zatrzymujemy się przy **głazie narzutowym „Mietek”**. Głaz swoją nazwę otrzymał dla uczczenia pamięci Mieczysława Muszkiety, dobrze zapowiadającego się sportowca, który zginął tragicznie w wodach jeziora Sławskiego. Od tego miejsca do Pszczółkowa szlak jest oznaczony (bez oznakowań trudno by było dotrzeć do celu gdyż w lesie jest ogromna liczba dróg). Głaz odnalazł leśnik ze Sławy i tak go nazwał. Głaz jest dziś ogrodzony, a na słupie widnieje napis – pomnik przyrody. Wspólnie opisujemy jego wygląd. Ma obwód 5,6 m, widoczna wysokość 0,5m (głaz częściowo odkopany), jest on

zagłębiany w otaczających piaszczystych osadach, pokryty mchami i porostami. Jest to gnejs gruboziarnisty, silnie zwietrzały i spękany (skład mineralogiczny: skalenie jasne i różowe, mika czarna, kwarc bezbarwny).

Pozostawiając głaz jedziemy dalej, mijamy daglezje, rozpoznajemy je po charakterystycznych szyszkach i zapachu (przypomina trochę zapach jabłek) po przejechaniu 0,5 km spotykamy namalowane na sośnie dwie litery „SZ” (jest to zapewne skrót od słowa szubienica) na prawo od tego miejsca znajduje się **góra zwana „Szubieniczną”**

(na górze Szubieniczna tablica informacyjna). Góra ma prawdopodobnie coś wspólnego ze „stołem sędziowskim”. Opuszczamy to mroczne miejsce i jedziemy w kierunku wschodnim.

Po kilometrze drogi na drzewie znajdujemy inicjały „ZA”(skrót od słowa zamek), oznaczają one miejsce **Wzgórza zamkowego**, jednak prócz nazwy nie znajdujemy żadnych murów, które mogłyby świadczyć o istnieniu zamku.

Obok znajdują się 3 zagrodzone mrowiska, a w nich mrówki, które są sprzymierzeńcami leśników oraz paśnik (w okresie zimowym zwierzęta są dokarmiane). Sto metrów dalej znajduje się młodnik (młody las). Z tego miejsca roztacza się piękny widok na południe gdzie możemy oglądać połacie dennych moren falistych oraz zarysy zabudowań okolic Przemęckiego Parku Krajobrazowego. Mijamy powierzchnię leśną ogrodzoną (takie ogrodzenia czyni się aby chronić cenne gatunki drzew liściastych i iglastych przed gryzoniami w pierwszym okresie wzrostu). Warto zwrócić uwagę na bylinę – Wierzbówka Nadrzeczna, która rośnie w dużych skupiskach w Sudetach, w naszych stronach występuje rzadko. Przed nami Stara Winna Góra, a po lewej stronie wielopokoleniowy las, (informuje o tym tablica) jest on ogrodzony, na drzewach liczne budki lęgowe przeznaczone dla ptaków.

Z różnych stron docierają do nas odgłosy ptaków, a my próbujemy odgadnąć do kogo te głosy należą. Na pewno z łatwością rozpoznamy

wielokrotnie powtarzające się „ku ku” należy ono do samca kukułki, trudno go zauważyć łatwiej usłyszeć. Spotykamy je od wiosny do jesieni, ponieważ odlatują na zimę. Ptak ten nie zakłada własnych gniazd, lecz podrzuca jajka innym ptakom. Pisklęta kukułek wyrzucają z gniazda inne jaja, które je otaczają i w ten sposób pozostaje w gnieździe samo, spożywając wszystkie kęski pokarmu przyniesione przez przybranych rodziców. Duży brązowy ptak bezszelestnie szybujący na znacznej wysokości to myszołów. Ma wachlarzowaty ogon i szerokie skrzydła. Spędza cały rok w Polsce. Usłyszymy także dzięcioła, który stuka w drzewo. Jest on barwnym ptakiem, trzyma się pazurkami pnia drzewa i wyciąga owady spod kory. Łatwym do rozpoznania ptakiem jest także wrona, ma ona grzbiet, pierś i brzuch popielate, a pozostałą część ciała czarną. Poznać ją po głośnym krakaniu (nie jest tak ochryple jak u gawrona), ma pożywienie bardzo urozmaicone od owadów po jaja, pisklęta, odpadki na śmietniskach. Jej gniazdo można dostrzec na wysokim drzewie, zawsze samotne, usłane z gałązek, wewnątrz wyłożone korzonkami i sierścią. Jastrząb jest ptakiem rozpowszechnionym w naszych lasach choć trudnym do zaobserwowania. Ma krótkie, szerokie skrzydła, długi ogon z czterema pręgami, żółte oczy, lata nisko. Jest drapieżnikiem poluje na inne ptaki, a nawet drobne ssaki np. zające. Rozpowszechnionym i pospolitym ptakiem w naszych lasach jest gołąb. Buduje gniazda wysoko na drzewie z niewielkiej ilości gałązek, pożywienie stanowią nasiona drzew, ślimaki, jagody. Jeśli będziemy zachowywać się cicho i przy odrobinie szczęścia można spotkać stado saren.

Kierujemy się na południe, w stronę Starej Winnej Góry – najwyższego wzniesienia w naszej okolicy (131 m n.p.m.). Zanim tam dotrzemy zatrzymujemy się w **miejscu przystankowym**, w którym znajduje się ambona myśliwska z fragmentem **starodrzewia**, stąd roztacza się przepiękny widok na okolice, patrząc na południe widzimy zarysy kościoła w Starym Strączu. Stąd już tylko 150 metrów do Starej Winnej Góry.

Na Starej Winnej Górze kilka metrów od tablicy informacyjnej tuż przy ogrodzeniu znajduje się słupek (znak topograficzny) wkopany w ziemię informujący, że znajdujemy się na najwyższym punkcie Starej Winnej Góry (na słupku krzyżyk i litery TP oraz znak trójkąta). Nazwa góry pochodzi od winorośli, jej południowe stoki pokryte były winnicami.

Jak głosi legenda za czasów panowania na Śląsku księcia Henryka Brodatego (XIII w.) góra pokryta była winnicami, a ci którzy je uprawiali żyli w dostatku. Wieczorami spotykali się w karczmie i wesoło spędzali czas. Pewnego wieczoru do karczmy trafił mnich, tam został źle potraktowany przez miejscową ludność. Miał on ze sobą Najświętszy Sakrament, który niósł do ciężko chorego człowieka. Zakonnik został przez biesiadników wyrzucony z karczmy. Mnich rozgniewał się gdyż obrażono Boga, wypowiadając słowa groźby. Słowa zakonnika sprawdziły się, podczas winobrania krzaki zostały zaatakowane przez całą winogronową, a grona przez mączniaka.

Tymczasem mnich spełniwszy obowiązek ostatniego namaszczenia, przechodził znów koło karczmy, nikt nie ośmielił się zażartować z wiary, proszono go aby wybaczył im złe potraktowanie oraz by poprosił Boga o cofnięcie plag. Ale winorośl nigdy już tam nie wyrosła. Tyle legenda. Na szczycie w pobliżu spalonej wieży tringulacyjnej skręcamy na wschód, przejeżdżając koło młodników, a następnie starszych wiekiem drzewostanów, mijamy kilka niewielkich głazów narzutowych, przecinamy drogą leśną łączącą wieś Krzydłowiczki ze Starym Strączem. Idąc w tym samym kierunku widzimy skupiska modrzewia europejskiego, a dalej 80-letnie sosny, olszę szarą oraz liczne wyrobiska po przebytych torfie. Na skrzyżowaniu działów leśnych 327, 328, 320, 321 skręcamy w prawo na wschód.

Przypominam jak należy zachować się wobec roślin pod ochroną oraz o zasadach zachowania się w lesie

Kontynuujemy naszą wycieczkę, skręcając na południowy wschód i przechodzimy przez wcięcia erozyjne moren czołowych porośniętych bukami i świerkiem.

Badania geomorfologiczne prowadził na tym terenie w latach 1955-60 nauczyciel geografii w gimnazjum we Wschowie – Bolesław Augustowski, późniejszy profesor Uniwersytetu Gdańskiego.

Dojeżdżamy do pradoliny „Starej rzeki” (porośnięta wysoką trawą), skręcając na południe spotykamy przy drodze mrowiska i źródło, które nosi nazwę „źródełka zdrady”. Jak głosi legenda było to miejsce potajemnych spotkań miejscowego leśniczego z właścicielką folwarku w Starym Strączu. Miłość tych dwojga była zakazaną stąd też nazwa. Następnie kierujemy się w stronę Pszczółkowa. Po drodze spotykamy 9 dębów, a tuż za nimi na środku pradoliny wspaniałe wzniesienie o cechach grodziska (pozostałość po grodzie), które góruje nad łąkami porośniętymi 110-letnimi dębami. Trasa prowadzi malowniczym jarem w dół (jar to dolina erozyjna o wąskim dnie i stromych zboczach; wąwóz, parów, kanion – za Słownikiem Wyrazów Obcych). Po jednej stronie widoczny jar z leszczyną. W XIX w. do Pszczółkowa dotarł botanik niemiecki profesor Limpricht. Roślinność tej okolicy opisał w swojej pracy. Poświęcił w niej wiele uwagi roślinie o nazwie pełnik europejski. Niestety żółto kwitnący pełnik nie przetrwał jednak do naszych czasów.

Z Pszczółkowa dojeżdżamy do Wygnańczyc, a stamtąd do Starego Strącza. Po drodze z Wygnańczyc do Starego Strącza przejeżdżamy przez kanał Lipiec, a po prawej stronie dostrzegamy jezioro Dąbie. Po przejechaniu około 2 kilometrów dojeżdżamy do Starego Strącza. To już koniec naszej wycieczki.

KARTA PRACY UCZNIA

Przystanek 1 kościół

Jak nazywają się drzewa stojące przed kościołem?

.....

.....

Odszukaj wewnątrz kościoła następujące elementy; ambona, ołtarz, witraże?

Kogo przedstawiają witraże?

.....

.....

.....

.....

Przystanek 2 Dwie kamienne figury

Kogo przedstawiają figury?

.....

.....

.....

.....

Przystanek 3 Stół sędziowski

Pod jakim drzewem znajduje się stół sędziowski?

.....

.....

Określ kształt liści tego drzewa.

.....

.....

Za pomocą miarki zmierz i zapisz długość i szerokość stołu sędziowskiego.

.....

.....

Przystanek 4 Głaz Mietek

Jak oznaczamy pomniki przyrody (narysuj)?

Opisz wygląd głazu.

.....

.....

.....

Za pomocą kompasu określ i zapisz kierunek drogi od głazu
narzutowego

Mietek.....

.....

Wymień piętra lasu.

.....

.....

.....

.....

Rozpoznaj po szyszkach drzewa iglaste zapisz jakie rozpoznałeś.

.....

Przystanek 5 Góra Szubieniczna

Nazwij drzewa, które pokrywają Górę szubieniczną.

.....

.....

Przystanek 6 Wzgórze zamkowe

Dlaczego mrowiska są ogrodzone?

.....
Przyjrzyj się mrowisku i nazwij z czego jest ono zbudowane.

.....
Przystanek 7 Miejsce odpoczynku pod Starą Winną Górą

Rozpoznaj przynajmniej 3 głosy ptaków i je nazwij

.....
Określ strony świata za pomocą słońca lub kompasu.

Przystanek 8 Stara Winna Góra

Odczytaj z tablicy informacyjnej wysokość Starej Winnej Góry.

Za pomocą kompasu określ i zapisz kierunek dalszej drogi i położenie wsi Krzydłowiczki.....

Przystanek 9 Grodzisko Dębowo

Pośród wielu drzew znajdź dęby

Określ różnice między dębem szypułkowym a bezszypułkowym.

.....
.....